

**İNCEL OLGUSUNA DAİR PSİKOLOJİK
ARAŞTIRMA VE YAKLAŞIMLAR**

PSYCHOLOGICAL RESEARCH AND THEORETICAL
APPROACHES TO THE INCEL PHENOMENON

Emir ÜZÜMÇEKER

21

İNCEL OLGUSUNA DAİR PSİKOLOJİK ARAŞTIRMA VE YAKLAŞIMLAR

PSYCHOLOGICAL RESEARCH AND THEORETICAL APPROACHES TO THE INCEL PHENOMENON

Emir ÜZÜMÇEKER¹

2

Anahtar Kelimeler:

İncel
Psikoloji
Kadına yönelik şiddet

Keywords:

İncel
Psychology
Violence against
women

ÖZ

Kadınlara yönelik şiddet ve ayrımcılık dünyanın her yerinde önemli bir toplumsal sorundur. İnceller olarak adlandırılan gönülsüz bekar erkekler, son yıllarda internette yayınladıkları kadın karşıtı söylem ve faili oldukları terör olaylarıyla hem Türkiye’de hem dünyada gündeme gelmiştir. İnceller, manosphere olarak adlandırılan ve çeşitli internet forumları üzerinden organize olan, genellikle kadın karşıtı ideolojiye sahip olan gruplardan biridir. Bu yazıda incellere dair mevcut psikoloji literatürü özetlenmiştir. İncellere dair çalışmaların bir kısmı grubun demografik özelliklerine ve ideolojisine odaklanırken, kimileri incellerin psikolojik sağlığına, bir kısmı da incellerin grup yapısına ve kimlikle kurdukları bağa odaklanmıştır. İnceller farklı ırk ve siyasi görüşlerden üyeler barındırmakla birlikte, genelde kadın düşmanı tutumlara sahiptirler. Aynı zamanda grupta depresyon, kaygı, intihar eğilimi gibi psikolojik sorunlar oldukça yüksektir. Literatürde incel olgusunu açıklamayı hedefleyen evrimsel psikolojik, sosyal psikolojik ve psikopatolojik olmak üzere üç çeşit yaklaşım mevcuttur. Mevcut literatürün sunduğu bulgu ve kuramsal yaklaşımlar tartışılarak kimi önerilerde bulunulmuştur.

ABSTRACT

Violence and discrimination against women constitute an important social problem all over the world. In recent years, self-identified incels (self-identified involuntary celibate men) have gained public visibility both in Türkiye and globally due to their misogynistic discourse circulated online as well as their involvement in extremist and terror-related acts. Incels are a part of the so-called manosphere, a group organized through various internet forums, characterized by an anti-women ideology. This article provides an overview of the existing psychological literature on incels. Some of the studies on incels have focused on the demographic characteristics and ideology of the group, while others have examined on the psychological well-being of incels, group dynamics and identity construction processes. While incels include members from different races and political views, they generally have misogynistic attitudes. At the same time, psychological problems such as depression, anxiety, and suicidal tendencies are quite high in the group. In the literature, there are three types of approaches that aim to explain the phenomenon of incel: evolutionary psychological, social psychological and psychopathological. The findings and theoretical approaches in the existing literature are discussed, and several recommendations are proposed for future research and interventions.

¹ Dr. Öğr. Üyesi, Dokuz Eylül Üniversitesi, emir.uzumceker@deu.edu.tr, 0000-0003-0969-9770

Alıntılanmak için/Cite as:
Üzümçeker E. (2026). İncel Olgusuna Dair Psikolojik Araştırma ve Yaklaşımlar, Çukurova Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi, s. 1-11

GİRİŞ

Kadınlara yönelik erkek şiddeti ve kadın cinayetleri gerek Türkiye’de gerekse dünyada gündemi meşgul eden ciddi toplumsal sorunlardan olmaya devam etmektedir (Cetin, 2015; Dobash vd., 2007; Flood ve Pease, 2009). Psikologlar ve diğer sosyal bilimciler uzun yıllardır bu sorunların ardında yatan toplumsal dinamiklere ve bu şiddet eylemlerini meşrulaştıran yapılara odaklanan araştırmalar gerçekleştirmişlerdir (Dobash vd., 2004; Garcia-Moreno vd., 2005; Gracia, 2014).

Görece yakın zamanda hem dünyada hem Türkiye’de kadına şiddet olaylarıyla gündeme gelen bir grup, internet üzerinden oluşmuş bir kimliğe sahip olan inceller, yani gönülsüz bekarlardır. Bu yazıda incellere dair mevcut psikolojik yaklaşımlar ve araştırmalar derlenmektedir. İlk olarak inceller ve dünya çapında gündeme gelmelerine sebep olan olaylar tanıtılmış, daha sonra psikoloji alanından incellerle ilgili araştırma ve kuramsal yaklaşımlar özetlenmiştir.

DÜNYADA VE TÜRKİYE’DE İNCELLER

İncel kavramı, İngilizce involuntary celibate, yani gönülsüz bekar ifadesinin kısaltılmasıyla oluşturulmuştur. Bu kavram ilk olarak 1997’de Kanadalı bir kadın internet kullanıcısı tarafından yaratılmış, fiziksel engellilik, flörtte utangaçlık ve zorlanma gibi kendi isteği dışındaki nedenlerden dolayı bekar bir hayat yaşamaya mahkûm olan insanların olumsuz duygularını paylaşmaları ve birbirlerini desteklemelerini amaçlayan bir internet sitesinde kullanılmıştır (Gosse vd., 2024). Ancak 2000’lerden itibaren tekrar kullanıma giren kavram, oldukça farklı biçimde kullanılmaktadır. Günümüzde incel terimi kadınlarla ilişki kurmak isteyen, ancak reddedildiği için ilişki kuramayan heteroseksüel erkekleri ifade etmektedir (Gosse vd., 2024).

İnceller, özellikle Reddit ve 4chan gibi forum benzeri internet sitelerinde etkileşime girmekte olan ve “manosphere” olarak adlandırılan erkek topluluğundaki gruplarından biridir (Ging, 2019). Bu toplulukların ortak özelliği kadın karşıtı söylemler kullanmaları ve anti-feminist tutumlara sahip olmalarıdır. Aynı zamanda, kadınların aslında dezavantajlı statüde olmadığını, cinselliği erkeklerle yönelik bir silah olarak kullandıklarını

ve bu nedenle modern dünyada aslında güçlü olanın kadınlar olduğunu savunan bir ideolojiyi paylaşırlar. Bu topluluktan “redpill” olarak bilinen grup, bahsi geçen bu düşmanca cinsiyetçi görüşleri paylaşmakta, erkekler için çıkış yolu olarak da kadınlarla yalnızca kısa süreli ilişkiler kurmayı önermektedir. Grup, ismini Matrix filmindeki kırmızı haptan almıştır; bu hap yutan kişiyi illüzyonlardan kurtararak dünyanın gerçek halini gösterir (Ging, 2019). Grubun üyeleri kadınlara ve dünyadaki cinsiyet düzenine dair gerçekleri gösterdiklerini iddia etmektedirler. Redpill forumlarında genellikle erkeklere kadınları cinsel ilişkiye ikna edebilmelerini sağlayacağını düşündükleri stratejiler sunulmaktadır. Benzer bir durum, erkeklere kadınları kandırarak cinsel ilişkiye girmeyi öğrettiğini iddia edenlerden oluşan “pick-up artist” grubu için de geçerlidir. Kendi yoluna giden erkekler (men going their on way) olarak adlandırılan grup ise bu ideolojiyi benimsemektedir, ancak algıladıkları verdikleri tepki diğer gruplardan farklıdır; kadınlarla cinsel ve romantik ilişki kurmaktan hayatlarından tamamen vazgeçmektedirler.

İnceller ise manosphere’deki diğer gruplardan daha farklı bir ideolojiyi benimsemektedir (Aiolfi vd., 2024). Bu grubun üyeleri doğuştan gelen kimi özelliklerinden dolayı kadınlar tarafından reddedilmeye mahkûm olduklarına inanmaktadır. İncellere göre kısa boylu ve fiziksel olarak çekici olmayan erkekler, varlıklı da olmadıkları takdirde, bekar kalmaktan başka herhangi bir seçeneğe sahip değildirler. Bunun nedeni grubun kadınların genetik olarak uzun boy, zenginlik gibi belli özelliklere sahip, manosphere üyesi gruplarca alfa olarak adlandırılan erkeklerle beraber olmaya programlandığına inanmalarıdır. Grup bu nedenle redpill grubu gibi kendi çekiciliklerini artıracağına inandıkları çeşitli yöntemler uygulamamakta, içinde bulundukları yalnızlığın kaçınılmaz olduğunu düşünmektedir. Bu inanç incellerde toplumun büyük kısmına, ancak özellikle kadınlara yönelik büyük bir öfke ve nefret yaratmaktadır. Grubun paylaşımlarında yalnızlığın getirdiği mutsuzluk, geleceğe dair umutsuzluk, intihar düşüncesi gibi temalar ön plandadır.

İncellerin kadınlara duydukları öfke ve nefret, kadına yönelik şiddeti meşrulaştıran, hatta teşvik eden söylemlerle açığa çıkmaktadır (Matter vd., 2024). Ancak grubun dünya çapında gündeme gelmesini sağlayan kendini incel

olarak tanımlayan kimi bireylerin karıştığı şiddet olayları olmuştur. Örneğin 2014'te ABD'de Elliot Rodgers isimli şahıs, onu cinsel olarak sürekli reddettikleri için “kadınlara karşı savaş” verdiğini ifade ettiği bir çevrimiçi manifesto yayınlamış, 6 ölü ve 13 yaralı ile sonuçlanan bir rastgele saldırı gerçekleştirmiştir (Grunau vd., 2022). 2018'de ise Kanada'da Alek Minassian isimli şahıs benzer bir saldırı gerçekleştirmiş, saldırı 10 kişinin ölümü ve 16 kişinin yaralanmasıyla sonuçlanmıştır (Williams vd., 2021). Bu iki eylem daha sonra internetteki incel grupları tarafından sahiplenilmiş ve failer bu gruplarca “aziz” ilan edilmiştir. Bu gibi terörist eylemler ve internetteki incel gruplarının bu eylemlere verdikleri destek, grubun tüm dünyanın dikkatini çekmesine sebep olmuştur.

İncellerin Türkiye'de gündeme gelmesi ABD gibi ülkelerden daha sonra olmuştur. Grup ilk olarak internetteki kadın düşmanı söylemleriyle dikkat çekmiştir. Grubun paylaşım yaptığı konu ve fikirler yabancı incellerinkiyle örtüşmekte, ancak kullandıkları Türkiye'ye özgü kültürel ve dini referanslar dikkat çekmektedir (Uzun ve Tiryaki, 2024). Özellikle Türkiye'de işlenen kadın cinayetlerini öven paylaşımları grubu tanınır hale getirmiştir. Ancak grubun ülkenin hatırı sayılır bir kısmında bilinir hale gelmesini sağlayan olay, 2024'te internette incellerle bağlantılı olduğu iddia edilen Semih Çelik isimli şahsın, İstanbul'da aynı gün iki kadın cinayeti işlemesi olmuştur.

Özetle, inceller “manosphere” olarak adlandırılan ve internette kadın ve feminist karşıtı söylemler üreten gruplardan biridir. Kadınlar tarafından reddedilen ve bundan dolayı kadınlara duyduğu öfke ve nefretle karakterize olan bu grup, özellikle son yıllarda dünya çapında ilişkili oldukları terörist saldırılarla ve kadın cinayetleriyle gündeme gelmiştir. Sıradaki bölümde psikoloji alanında incellere dair gerçekleştirilen araştırmalar tanıtılacaktır.

İNCELLERE DAIR PSİKOLOJİK GÖRGÜL ARAŞTIRMALAR

İncellerin özellikle şiddet olayları ve kadın karşıtı söylemleriyle gündeme gelmeleri sonrası genelde sosyal bilimler, özelde ise psikoloji de bu olguya karşı kayıtsız kalamamıştır. Psikolojinin pek çok farklı alt alanından araştırmacılar bu olguyu anlamlandırmak ve açıklamak

üzere çalışmalar gerçekleştirmişlerdir. Kimi çalışmalar incellerin sosyo-demografik özelliklerini (örn. Williams vd., 2021) betimlerken kimileri tutumlarını, ideolojilerini ve psikolojik iyi oluşlarını (örn. Whittaker vd., 2024) incelemiştir.

İncellere dair özellikle daha erken dönemli çalışmalar gruba dair özelliklerin betimlenmesi şeklinde gerçekleşmiştir. Örneğin Williams ve diğerleri (2021) şiddet olaylarına karışan ve kendini incel olarak tanımlayan suçluların demografik ve bilişsel özelliklerini tespit etmeyi hedefleyen bir arşiv araştırması gerçekleştirmişlerdir. İnternet üzerinden ABD, Kanada ve İngiltere'de gerçekleşen 7 vaka tespit eden araştırmacılar, suçluların büyük kısmının beyaz, 40 yaşın altında olduğunu, 3 suçlunun ise ülkesinde orduda görev yapmış olduğunu tespit etmişlerdir. Kimi suçlular yalnızca kadınlara saldırırken, kimileri kadın ve erkeklere rastgele saldırmışlardır. Empati yoksunluğu, aşırı genelleme, hak görme gibi genel olarak suçlularda yaygın görülen düşünme hatalarının incel suçlularda da mevcut olduğu görülmüştür.

Bir başka araştırmada ise ABD ve Birleşik Krallık'ta 561 adet kendini incel olarak tanımlayan erkek üzerinde gerçekleştirilen bir anket çalışması ile grubun psikolojik sağlık ve ideoloji değişkenleri açısından ne tür özellikler gösterdiği incelenmiştir (Whittaker vd., 2024). Grubun ırk ve siyasi ideoloji açısından heterojen olduğu görülmüştür; yalnızlık, anksiyete, reddedilme duyarlılığı, otizm ve depresyon oranı ise yüksektir. Katılımcılara göre incellerin en büyük düşmanları sırasıyla feministler, siyasi sol, toplum ve kadınlardır. Tecavüz mitleri ve düşmanca cinsiyetçilik yüksekken, şiddete yönelik olumlu tutumların grubun tamamınca paylaşılmadığı, özellikle sağ siyasi görüşe sahip üyelerce benimsendiği görülmüştür. Ek analizler, şiddeti meşrulaştırma, saldırganlık, öfke, düşmanca cinsiyetçilik ve tecavüz mitlerinden oluşan zarar verme yapısının yordayıcılarını incelemiş, özellikle olumsuz psikolojik sağlık ve incel ideolojisini benimseme en güçlü yordayıcılar olarak ortaya çıkmıştır.

Yukarıda verilen çalışmada da görüldüğü gibi, şiddet eylemleri incellerin tamamından destek görmemektedir. İncel ideolojisinin farklı çıktıları üzerine bir araştırmada, Avrupa, Amerika, Asya, Afrika ve Okyanusya'dan

toplam 260 incel üzerinde 3N radikalleşme kuramına dayanan bir inceleme gerçekleştirilmiştir (Ellenberg vd., 2023). Bu kurama göre radikalleşmenin ortaya çıkması için bir ihtiyaç, anlatı ve ilişki ağının mevcut olması gerekmektedir. İnceller söz konusu olduğunda önemli olma ihtiyacı, incel ideolojisinin kadın-erkek ilişkilerine dair sunduğu anlatı ve internetteki aktif forumların sunduğu ilişki ağı ön plana çıkmaktadır. Araştırmacılar örnekleme incellerin mevcut durumuna farklı çözüm önerileriyle ilişkili üç adet küme tespit etmişlerdir. Birinci küme içselleştiriciler olarak adlandırılmıştır, bu kümedeki bireyler içlerinde bulundukları çaresizlik ve umutsuzluğu kendilerine yöneltilmektedir. Özellikle intihar ve benzeri kendine zarar verme davranışları bu kümede görülmektedir. Dışsallaştırıcılar olarak adlandırılan ikinci küme içinse kadınlara ve toplumun geri kalanına duyulan öfke ve nefret daha belirleyicidir. İncellerin karıştığı şiddet eylemlerini destekleyenler bu kümede toplanmaktadır. Son küme olan umutlular ise mevcut durumlarının geçici olabileceğini düşünen ve bu durumdan kurtulma umudu taşıyan incelleri içermektedir. Görüldüğü gibi, incel ideolojisi grubun tamamını radikalleştirmemekte, özellikle şiddet olaylarına destek ve kendine zarar verme davranışları açısından grubun içinde bir farklılaşmadan söz edilebilmektedir.

Bir başka araştırma ise incellerin eşleşme sürecine dair inançlarını, incel olmayan erkeklerle karşılaştırmıştır (Costello vd., 2023). Bu çalışmada 151 kendini incel olarak tanımlayan ve 149 incel olmayan erkek üzerinde anket uygulanmıştır. Araştırmanın bulguları incellerin kendilerine dair algıladıkları eş değerinin daha düşük olduğunu, bekarlıklarına dair dışsal nedensel atıfları daha fazla kullandıklarını ve eş seçiminde daha düşük standartları olduğunu göstermiştir. Ayrıca inceller kadınlar için fiziksel çekicilik ve gelirin önemini abartmakta, kibarlık ve zekanın önemini ise azımsamaktadır. Araştırmacılar incellerin bu tür bilişsel çarpıtmalarına yönelik müdahalelerin faydalı olabileceğini savunmuşlardır. Sparks ve diğerleri (2024) ise incellerin psikolojik sağlık, ilişkisel iyi oluş ve flört uygulaması kullanma alışkanlıklarını incel olmayan erkeklerle karşılaştırmışlardır. Bulgular incellerin daha yüksek depresif semptom, reddedilme duyarlılığı ve güvensiz bağlanma bildirdiğini göstermiştir. Aynı zamanda inceller flört uygulamalarını daha fazla kullanmakta, ancak

daha az eşleşme ve sohbet sonucu elde etmektedirler.

İnceller özellikle kadına şiddet olaylarıyla gündeme geldiğinden, kimi çalışmalar incel forumlarındaki şiddete dair meşrulaştırıcı ve teşvik edici söylemler üzerine odaklanmıştır. Bu çalışmalardan birinde incel tartışma forumlarında yazılmış 22060 yorumu içerik analizine tutulmuştur (Gosse vd., 2024). Araştırmacılar incellerin kadınlara yönelik cinsel şiddeti ne şekilde meşrulaştırdığını incelemişlerdir. Buna göre incellerin cinsiyete dayalı şiddeti meşrulaştırmaları, cinsiyet ilişkilerine dair algılarından kaynaklanmaktadır. İnceller cinsel şiddeti mevcut durumlarının intikamı olarak haklı görmekte, aynı zamanda kadınların cinsel şiddetten zevk aldığı şeklindeki tecavüz mitini kullanmaktadırlar. Araştırmacılar incellerin yaklaşımını “olasılıksal cinsiyete dayalı şiddet” olarak adlandırmışlardır. Bunun nedeni grubun çoğu yorumunun doğrudan şiddet çağrısı yapmasa da kurban grubu şeytanlaştırarak şiddeti meşrulaştıran ve teşvik eden bir kültür yaratmasıdır. (Matter vd., 2024) ise benzer sitelerden alınmış 48000 yorumu yapay zekâ yardımıyla incelemiş, şiddet içeren içeriklerde zamanla meydana gelen değişimi takip etmişlerdir. Buna göre şiddet içerikli mesaj sayısı hem birey hem topluluk düzeyinde zamanla yükselme eğilimi göstermektedir. Bu durum özellikle daha aktif üyeler için geçerlidir. Ayrıca kendine zarar vermeyle ilgili mesajların zamanla azaldığı görülmektedir. Renström (2024) ise incel saldırılarından yola çıkarak kadın düşmanı tutumların bekarlıkla ve çeşitli tutumlarla ilişkisini incelemiştir. Sosyal baskınlık yönelimi, sağ kanat yetkecilik ve bekar olmanın kadın düşmanı tutumları yordadığı görülmüştür.

İncellerin radikalleşme ve marjinalleşme sürecinde önemli bir etmen de içinde bulundukları yankı odası (incel ideolojisinin sürekli tekrar edilerek pekiştirildiği internet forumları) ve grubun kendine has yapısı olarak belirtilmektedir (Ging, 2019). Bunu göz önünde bulunduran kimi sosyal psikologlar, grup yapısına ve incel kimliğine odaklanmıştır. Böyle çalışmalardan birinde araştırmacılar incellerin gruplarıyla kurdukları ilişkiyi kimlik kaynaşması kavramı açısından incelemiştir (Rousis vd., 2023). Kimlik kaynaşması, bireyin benliğinin gruptan ayırt edilmesi zor bir hale geldiği, grupla özdeşleşmenin çok ileri bir düzeyini ifade etmektedir. Araştırmacılar ilk çalışmada incelleri, başka bir manosphere grubu

olan erkek hakları hareketi ve bir Amerikan futbolu takımının taraftar grubuyla karşılaştırmış, incellerin kimlik kaynaşması düzeyinin bu diğer iki gruba göre daha yüksek olduğunu tespit etmişlerdir. Araştırmacılar ikinci çalışmalarında ise incellerinin diğer inceller tarafından gerçekleştirilen kadınlara yönelik şiddet olaylarını ne kadar desteklediklerine odaklanmışlardır. Buna göre algılanan onaylanma yükseldikçe şiddet olaylarına dair destek artmaktadır ve kimlik kaynaşması bu ilişkiye aracılık etmektedir. Başka bir deyişle incellerin gruba üye olmaktan kaynaklı onaylanma duyguları grupla kaynaşmayı ve dolaylı olarak şiddet olaylarına destek vermeyi yordamaktadır. Bu çalışma inceller için önemli bir motivasyon kaynağının bu gruba aidiyetten kaynaklı hissettikleri onaylanma ve grupla kaynaşma olduğunu açıkça ortaya koymaktadır.

Furl (2022) tarafından gerçekleştirilen bir çalışma ise inceller gibi kendilerini aşağılayan bir gruba insanların neden üye olmak isteyebileceği sorusuna cevap aramıştır. Sosyal kimlik kuramına göre bireyler ait oldukları grupların niteliği ile olumlu veya olumsuz sosyal kimlik ve özsaygı elde ederler (Tajfel ve Turner, 1979). Bunun doğal sonucu bireylerin olumlu statüye sahip gruplara üye olmaya güdülenmeleridir. Dolayısıyla inceller gibi son derece olumsuz bir statüde ve üyelerini son derece alçaltan bir ideolojiye sahip bir gruba üye olmak yüksek özsaygı güdüsü açısından mantıksız görünmektedir. Furl'e (2022) göre bunun nedeni incellerin dışgruba yönelik aşırı olumsuz tutumları olabilir. Araştırmacı incellerin forum mesajlarını, erkek ayrılıkçılığını savunan bir başka manosphere grubu olan "kendi yoluna giden erkekler" tarafından atılan forum mesajlarıyla karşılaştırmıştır. Buna göre kendi yoluna giden erkekler, erkekleri olumlu bir içgrup, kadınları ise olumsuz bir dışgrup olarak nitelemek ve bu şekilde olumlu sosyal kimlik elde edebilmektedir. İnceller ise araştırmacı tarafından "ataerkil pazarlık" olarak adlandırılan stratejiyi takip etmektedir. İnceller grup olarak hor görülse de daha geniş olan erkekler grubu yüceltilmekte, bunun yanında dışgrup olan kadınlar aşağılanarak kısmi bir içgrup yanlılığı sağlanmaktadır.

Görüldüğü gibi çalışmalar genellikle kendini incel olarak tanımlayan erkeklerle odaklanmıştır. Bu konuda farklılık gösteren bir araştırma ise yalnızca kendini incel olarak tanımlayan ve bu gruba ait olan erkeklerin değil, ilişki

kurmak istediği halde bekar olan tüm erkeklerin tutumlarını incelemiştir (Grunau vd., 2022). Araştırmacılar gönülsüz bekar durumunda bulunan veya bulunmayan 349 erkeğin kadınlara karşı çeşitli tutumlarını tespit etmek üzere bir anket çalışması gerçekleştirmişlerdir. Bulgular, kendini incel olarak tanımlamayanlar da dahil olmak üzere, bireyin gönülsüz bekar olduğuna dair algısı arttıkça, düşmanca cinsiyetçilik, tecavüz mitlerinin kabulü ve kadınları cinsel objeleştirme eğiliminin de arttığını göstermiştir. Üstelik bu durum kişilik özellikleri kontrol edildiğinde dahi geçerli olmaktadır. Grunau ve diğerlerine (2022) göre bu bulgular yalnızca incellerin değil, genel olarak gönülsüz bekarlığın kadın karşıtı tutumlar için bir risk faktörü olduğuna işaret etmektedir.

Son olarak Burns ve Boislard (2024) tarafından gerçekleştirilen bir araştırma, incel kimliğini geride bırakan bireylerin tecrübeleri üzerine odaklanarak, bu ideolojiden çıkış yolunun nasıl olacağına dair bir araştırma gerçekleştirmişlerdir. Araştırmacılar incelliği terk eden bireylerin üye olduğu bir internet forumundaki mesajları içerik analizine tabi tutmuşlardır. Buna göre üyelerin gruptan ve kimlikten uzaklaşmasının romantik partner arayışı, ideoloji değiştirme ve incel ideolojisinden kurtulmaya çabalama olmak üzere üç aşaması vardır. Üyeler ilk olarak romantik partner bulma çabasıyla incellikten kurtulmaya çalışmakta, ancak birkaç denemeden sonra asıl gerekli olanın kabul ettikleri ideolojiyi terk etmek olduğuna kanaat getirmektedir. Bu ideolojiden uzaklaşarak iyi oluşlarına odaklanmayı ve kendilerine psikolojik anlamda iyi gelecek aktivitelere yönelmeyi tercih ederek bu kimliği terk etmektedirler. Araştırmacılara göre incellere yapılacak müdahalelerde kritik olan, bireylerin bu ideolojilerinin kendileri için negatif sonuçları olduğunun farkına varmalarını sağlamaktır.

Genel olarak bakıldığında, psikolojinin klinik psikoloji, sosyal psikoloji gibi pek çok alt alanından ve psikolojiye yakın diğer sosyal bilimlerden incellere dair araştırmalar olduğu görülmektedir. Araştırmalar incellerin sosyo-demografik ve kişilik özellikleri, kadınlara yönelik tutumları, bir grup ve kimlik olarak özellikleri gibi konulara odaklanmışlardır. Sıradaki bölümde psikologların incel olgusunu açıklamak üzere kullandığı kuramsal yaklaşımlar tanıtılmıştır.

İNCEL OLGUSUNU AÇIKLAMAYI HEDEFLEYEN PSİKOLOJİK KURAM VE YAKLAŞIMLAR

Pek çok farklı kuramsal yaklaşımı benimseyen psikolog, incel olgusunu açıklamak üzere çeşitli yaklaşımlar önermişlerdir. Bu yaklaşımlar, evrimsel psikolojik yaklaşım (Costello ve Buss, 2023), kine dayalı gruplararası çatışma modeli (Rouda, 2024) ve psikopatolojik yaklaşım (Moskalenko vd., 2022) olarak sınıflandırılabilir.

İncellerle belki de en çok ilişkilenen kuramsal yaklaşım evrimsel psikolojidir. Bunun nedeni gerek incellerin gerekse diğer manosphere gruplarının evrimsel psikolojinin eş seçimine dair hipotezlerini benimsemesi ve bu hipotezleri kendi ideolojilerini temellendirmek için sıklıkla kullanmalarıdır (Bachaud ve Johns, 2023; Baselice, 2023). Evrimsel psikolojik yaklaşıma göre kadınlar kısa süreli partner olarak fiziksel olarak çekici, güçlü ve uzun boylu erkekleri, uzun süreli partner olarak ise yüksek statüsü ve gelirli erkekleri tercih etmektedir. İncellere ve diğer manosphere gruplarına göre evrimsel psikoloji kaynaklı bu hipotezler ve bu hipotezleri destekleyen literatür bulguları, grupların kadın düşmanı söylemlerini desteklemektedir (Bachaud ve Johns, 2023). İnceller, kendilerinde olmayan bu özelliklerin seçilmesinin gönülsüz bekar durumlarının kaçınılmaz olduğu anlamına geldiğine inanmakta ve bunun kadınlara yönelik nefretlerini haklı kıldığını savunmaktadır. Ancak evrimsel psikologların bu veri ve hipotezlerin inceller tarafından kullanılış biçimine itirazlar geldiğini belirtmek gerekir. İnceller evrim dışı değişkenleri tamamen göz ardı ederek fiziksel çekicilik gibi özelliklere aşırı derecede vurgu yapmakta, kadınlar tarafından tercih edilen güvenilirlik ve zeka gibi diğer özellikleri ise yok saymaktadır (Baselice, 2023). Aynı zamanda evrimsel psikoloji hipotezleri aşırı derecede basitleştirilmekte, bu hipotezlere alternatif açıklamaları tamamen göz ardı ederek hipotezleri mutlak doğrular olarak kabul etmekte ve alanın yalnızca kadınlara dair söylediklerine odaklanılmaktadır (Bachaud ve Johns, 2023).

Nasıl ki inceller evrimsel psikolojik kuramlardan faydalaniyorsa, araştırmacılar da evrimsel psikolojik yaklaşımdan faydalananarak incel olgusuna kimi açıklamalar önermişlerdir. Evrimsel psikoloji açısından bakıldığında,

incellerin içinde bulunduğu durum ve kendilerini eşleşme rekabetinden tamamen geri çekmeleri bir problem teşkil etmektedir (Costello ve Buss, 2023). Costello ve Buss (2023), bu durumla ilgili “erkek uyuşturma hipotezi” olarak adlandırdıkları bir iddia öne sürmüşlerdir. Bu hipoteze göre evrimsel açıdan genlerini aktarmak için çabalaması gereken erkekler, internette içinde bulundukları yankı odası ve pornografi tüketimi aracılığıyla uyuşmakta, eşleşme çabası göstermemektedir. Costello ve Buss’a (2023) göre incellerin yalnızca küçük bir kısmının şiddet eyleminde bulunması da bunun bir sonucudur. Başka bir evrimsel psikolojik yaklaşım ise incellerin savunduğu ideolojinin aslında evrimsel açıdan bir strateji olabileceğini iddia etmektedir (Baselice, 2023). Buna göre inceller, kadın düşmanlığı ve kadına yönelik şiddet yoluyla, kadınların eşleşecekleri kişiyi seçme şansını yok etmeyi hedeflemektedir. Böylece cinsiyet içi rekabetten kurtularak evrimsel başarı şanslarını arttırabilirler.

İncel olgusuna dair açıklamalar sosyal psikolojik yaklaşıma sahip kuramcılardan da gelmiştir. İncellerin şiddet eylemlerine karışmasını sosyal psikolojik kuramlar aracılığıyla açıklamayı hedefleyen bir yaklaşım olan Kine Dayalı Gruplararası Çatışma Modeli, Sosyal Kimlik Kuramı, Göreli Yoksunluk Kuramı ve Atıf Kuramlarından faydalanmaktadır (Rouda, 2024). Bu modele göre gruplararası radikal şiddetin ortaya çıkmasının üç ön koşulu vardır. Bunlardan ilk ikisi, bireyin ait olduğu ve özdeşleştiği grubun kurban durumunda olduğu algısının ve grubu bir günah keçisine yönlendiren bir anlatının mevcut olmasıdır. Şiddeti ortaya çıkaran son tetikleyici ise, grubun bir üyesinin şiddet olayına karışmasıdır. İnceller açısından bakıldığında, bu grubun kendilerini romantik ve cinsel partner bulma sürecinde kadınların ve alfa olarak niteledikleri erkeklerin kurbanları olarak gördükleri açıktır. Buna ek olarak incel ideolojisi bu durumlarının genetik özelliklerinden kaynaklandığını ve kadınların doğası gereği değişmez olduğunu savunarak radikalleşmeye zemin hazırlamaktadır. Feministler ise inceller için günah keçisi durumundadır. Tetikleyiciler ise şiddet eylemine karışan George Sodini, Elliot Rodgers gibi ilk failer olmuştur. Bu bireylerin eylemleri incellerin bir kısmında takdirle karşılanmış ve bu tür eylemler grubun tamamınca onaylanmasa da grup kültürünün bir parçası haline gelmiştir.

Psikoloji alanından incel olgusunu açıklamak için öne sürülmüş olan son yaklaşım psikopatolojik yaklaşımdır (Moskalenko vd., 2022). Yukarıda da özetlendiği gibi, incellerin zihinsel sağlıklarına ve sahip oldukları patolojilere odaklanan çalışmalar mevcuttur (Sparks vd., 2024; Whittaker vd., 2024). Costello ve diğerlerine (2024) göre incellerin radikalleşmelerini doğuran, sahip oldukları ideoloji değil, geçmişteki travmatik yaşantıları ve mevcut zihinsel sağlık problemleri olabilir. Bu görüşü sınamak isteyen araştırmacılar, 274 aktif incel üzerinde anket uygulamışlardır. Elde ettikleri bulgular radikalleşmenin ideoloji ile olan ilişkisinin mevcut fakat zayıf olduğunu, ancak otizm ve geçmişte zorbalığa uğramış olma deneyiminin radikalleşme ile güçlü bir ilişkisi olduğunu göstermiştir. Başka bir deyişle geçmişte kurban durumunda bulunmuş incellerin radikalleşme olasılıkları daha yüksektir. Costello ve diğerlerine (2024) göre incelleri radikalleştiren ve şiddet eğilimi göstermelerine sebep olan ideolojilerinden çok olumsuz deneyimleri ve psikolojik sorunlarıdır.

Psikopatolojik yaklaşım feminist bir yaklaşım benimseyen Carian ve diğerleri (2023) tarafından ağır biçimde eleştirilmiştir. Carian ve diğerlerine (2023) göre böyle bir yaklaşım, incellerin de içinde bulunduğu ataerkil yapının ve sosyolojik bağlamın etkisini göz ardı etmektedir. Aynı zamanda kadınlara karşı önyargılı ve şiddet eğilimli bir gruba gereksiz bir empati göstermekte ve onların bu tutumlarını ve şiddet olaylarını meşrulaştırmaktadır. Kuramcılar incellere dair kuram ve araştırmaların ataerkil ve erkek üstünlükçü kültürel yapıyı göz önünde bulundurmaları gerektirdiğini savunmaktadır. Evrimsel ve psikopatolojik yaklaşımları benimseyen bir grup kuramcı bu eleştiriye yanıt vermişlerdir (Costello vd., 2024) Costello ve diğerlerine (2024) göre incel fenomeni yalnızca kadın düşmanlığıyla açıklanamaz. Romantik ilişki kurmakta başarısızlık, kadın düşmanı tutumlar ve psikolojik sağlık sorunları birbirini karşılıklı olarak etkilemektedir ve tüm bu faktörlerin göz önüne alınması gerekir. Bunun yanında kuramcılar incellerin tamamının şiddet yanlısı olmadığına dikkat çekmektedir.

Kısaca özetlemek gerekirse, psikoloji alanından incel olgusunu açıklamak üzere evrimsel psikolojik, sosyal psikolojik ve psikopatolojik yaklaşımlar önerilmiştir.

Her bir yaklaşımı kullanan kuramcılar olgunun farklı yönlerine odaklanmaktadır. Elbette tüm bu yaklaşımlar ve öne sürdükleri hipotezler oldukça yeni olduğundan görgül çalışmalarla sınanmayı beklemektedir.

SONUÇ

Kadına yönelik şiddet, kadın cinayetleri ve kadın karşıtı söylem ve tutumlar hem dünyada hem ülkemizde ciddi bir sorun oluşturmaktadır. Son yıllarda inceller, hem internet üzerinden ürettikleri kadın düşmanı söylemler, hem de grubun bazı üyelerinin karıştıkları terörist eylemler nedeniyle bu sorunla ilişkili öne çıkan gruplardan biri olmuşlardır. Bu yazıda incel olgusuna dair psikolojik araştırmalar özetlenmiş ve bu olguyu açıklamak üzere öne sürülmüş psikolojik yaklaşımlar tanıtılmıştır.

İncellere dair psikolojik araştırmalar, pek çok farklı yöntem ve kuramsal arka plan içermektedir. Erken çalışmalar grup üyelerinin özelliklerini belirlemeyi hedeflemiştir. Bu çalışmaların en şaşırtıcı bulgularından biri incellerin medyadaki temsilin aksine ırk ve siyasi görüş açısından çeşitlilik göstermesidir. İncellerin de içinde bulunduğu manosphere grubu, genellikle alternatif sağ olarak bilinen radikal sağ, ırkçı ve cinsiyetçi beyaz erkeklerden oluşan gruplarla iç içedir (Ging, 2019). Ancak inceller yalnızca sağcı ve beyaz erkeklerden oluşmamaktadır. Yine de şiddet olaylarını daha fazla destekleyen ve bu olayların faili olan erkeklerin sağ görüşlü ve beyaz olma olasılığı daha yüksek görünmektedir (Williams vd., 2021).

Kimi araştırmalar ise incellerin ideolojisi ve kadın düşmanı tutumları üzerine odaklanmıştır. Bu araştırmalar hem incel forumlarındaki yorumlara içerik analizini (Gosse vd., 2024), hem de bizzat incellerle yapılan anketleri (Whittaker vd., 2024) kapsamaktadır. Bu çalışmalar genel olarak kadın karşıtı söylem ve tutumların, aynı zamanda düşmanca cinsiyetçilik ve tecavüz mitlerini kabul eğilimlerinin grup içinde oldukça yüksek olduğunu göstermektedir (Whittaker vd., 2024). Ancak beklenenin aksine, incellerin karıştığı şiddet ve terör olayları grubun tamamınca desteklenmemektedir.

İncellerle ilgili başka bir çalışma alanı grubun psikolojik sağlığıyla ilgili göstergelere odaklanmaktadır. Elde edilen bulgular grubun zihinsel sağlık açısından oldukça kötü durumda olduğunu göstermektedir; depresyon, intihar

eğilimi, paranoyak düşünceler, güvensiz bağlanma ve kaygı incellerde yüksek görünmektedir (Fontanesi vd., 2024; Moskalenko vd., 2022; Sparks vd., 2024; Whittaker vd., 2024). Dolayısıyla incel erkeklerin psikolojik destek almaya acil ihtiyaçları olduğu söylenebilir. Dikkat çekici bir araştırma inceller içinde intihara ve kendine zarar vermeye yönelen grup ile şiddet ve terör eylemlerine yönelen grubun birbirinden ayrıştığını göstermiştir (Ellenberg vd., 2023). Bu açıdan bakıldığında özellikle saldırganlığı kendine yönelten gruba yapılacak psikolojik sağlık müdahaleleri faydalı olabilir. İncelliği terk etme sürecinde bireylerin sahip oldukları ideolojinin kendisine zarar verdiğini anlamalarının kritik olduğu bulgusu da bununla tutarlıdır (Burns ve Boislard, 2024).

İncellere dair araştırmaların yanında, psikologlar olguyu açıklamak için kimi kuramsal yaklaşımlar da önermişlerdir. Bunlardan birisi incellerin ve diğer manosphere gruplarının da sıklıkla atıfta bulunduğu evrimsel psikolojik yaklaşımdır (Baselice, 2023). Evrimsel psikolojinin kadın ve erkeklerin eş seçimlerine dair hipotezleri incel ideolojisinin bel kemiğini oluşturmaktadır. Ancak evrimsel psikologlara göre inceller ve diğer manosphere grupları bu hipotezleri çarpıtarak kullanmaktadır (Bachaud ve Johns, 2023; Baselice, 2023). Elbette evrimsel psikolojinin kadınlara yönelik şiddeti veya terör eylemlerini doğuracak hipotezler sunduğu söylenemez. Yine de bu grupların etkisi sonucu evrimsel psikologların kullandıkları terminoloji açısından daha temkinli olmaları ve gelecekte bu gruplarla aralarına daha fazla mesafe koymaları olasıdır. Evrimsel psikologların incel olgusu için öne sürdükleri açıklamalar ise bu grubun içinde bulundukları yankı odası ve pornografi tüketimi ile uyuşturulmuş ve eşleşmekten çekilmiş erkeklerden oluştuğu yönündeki erkek uyuşturma hipotezi (Costello ve Buss, 2023) ve incellerin kadına yönelik şiddet yoluyla kadınların seçme hakkını ortadan kaldırarak cinsiyet içi rekabetten kurtulmayı hedefleme stratejisi izlediği yönündeki hipotezdir (Baselice, 2023). İncellere dair diğer psikolojik açıklamalar gibi bu hipotezler de test edilmeyi beklemektedir.

Bir başka yaklaşım ise sosyal psikoloji kuramlarından kaynaklanan kine dayalı gruplararası çatışma modelidir (Rouda, 2024). Diğer sosyal psikolojik araştırmalar incel kimliğinin grup üyeleri için oldukça önemli olabildiğini göstermiştir (Furl, 2022; Rousis vd., 2023). Bu modele göre inceller için şiddet eylemi yapabilecek kadar radikalleşmelerini sağlayan sosyal psikolojik faktörler mevcuttur. Bunlar gruplarının kurban durumunda

olduğu algısı, ideolojilerinin sağladığı dünya görüşü ve günah keçisi olarak feminist kadınların gösterilmesi ve nihayet ilk incel eylemlerinin tetikleyiciliği rolüdür. Diğerlerinden farklı olarak bu kuram yalnızca radikal ve şiddet yanlısı incellerin durumunu açıklamak üzere öne sürülmüştür. Kuram bu grupların davranışının açıklanması ve öngörülmesi için verimli olabilecek bir çerçeve sunmaktadır ve bu gruplar üzerinde araştırmalarla sınanması gerekmektedir.

Psikologlar tarafından incel olgusunu açıklamak üzere öne sürülen son yaklaşım psikopatolojik yaklaşımdır (Moskalenko vd., 2022). Bu yaklaşıma göre incelleri radikalleştiren sahip oldukları ideolojiden çok yaşadıkları psikolojik rahatsızlıklardır. Kuramcılarının sundukları veri bu hipotezi kısmen desteklemektedir. Ancak bu yaklaşım feminist kuramcılar tarafından incel ideolojisinin de dahil olduğu daha genel ataerkil yapıyı göz ardı ettiği, şiddet failleriyle empati kurduğu ve meşrulaştırdığı gerekçesiyle eleştirilmiştir (Carian vd., 2023). Gerçekten de sosyal psikolojik yaklaşım da göz önünde bulundurulduğunda incellerin paylaştığı kadın düşmanı ideolojinin göz ardı edilerek yalnızca psikolojik sağlığa dayanan bir açıklama getirilmesi yetersiz görünmektedir. Bununla birlikte, yukarıda da özetlendiği gibi, inceller ciddi psikolojik problemler yaşayan bir gruptur ve grubun tamamı şiddet eğilimi veya bu eylemlere destek göstermemektedir. Bu noktada bu iki değişkenin birbirini nasıl etkilediğini inceleyecek araştırmalar daha net bir tablo ortaya konmasını sağlayabilir. İncellerin sahip olduğu ideoloji umutsuzluğa dair vurgusuyla grup üyelerinin psikolojik sağlığına zarar verebilecek niteliktedir. Benzer biçimde psikolojik sağlığı olumsuz durumdaki bireylerin böyle bir ideolojiyi kabul etme olasılığının daha yüksek olması da beklenebilir. Bu iki değişken arasındaki ilişkiye dair boylamsal çalışmalar nedenselliğin yönünü tespit etmek açısından faydalı olabilir.

Son olarak, sosyal medyadaki kadın cinayetlerini destekleyen, kadın düşmanı paylaşımları ve ülke kamuoyunu etkileyen bir cinayetle anılmış olmaları göz önüne alındığında, Türkiye’deki incel gruplar üzerinde de psikolojik araştırmalar yapılması anlamlı görünmektedir. Her ne kadar incel ideolojisi ABD kökenli bir ideoloji olsa da Türkiye toplumsal cinsiyet ve erkeklik dinamikleri bakımından kendine has özelliklere sahiptir (Sakallı-Uğurlu ve Türkoğlu, 2019). Bu özelliklerin incel olgusunun Türkiye’de ortaya çıkma şekli üzerinde etkisi olması beklenebilir.

KAYNAKLAR

- Aiolfi, I., Palena, N., Ó Ciardha, C. ve Caso, L. (2024). The incel phenomenon: A systematic scoping review. *Current Psychology*, 43(32), 26264-26278. <https://doi.org/10.1007/s12144-024-06236-6>
- Bachaud, L. ve Johns, S. E. (2023). The use and misuse of evolutionary psychology in online manosphere communities: The case of female mating strategies. *Evolutionary Human Sciences*, 5. <https://doi.org/10.1017/ehs.2023.22>
- Baselice, K. A. (2023). Analyzing Incels through the lens of evolutionary psychology. *Culture and Evolution*. <https://doi.org/10.1556/2055.2022.00016>
- Burns, L. M. ve Boislard, M. A. (2024). “I’m Better Than This”: A Qualitative Analysis of the Turning Points Leading to Exiting Inceldom. *Journal of Sex Research*. <https://doi.org/10.1080/00224499.2024.2340110>
- Carian, E. K., DiBranco, A. ve Kelly, M. (2023). Intervening in Problematic Research Approaches to Incel Violence. *Men and Masculinities*. <https://doi.org/10.1177/1097184X231200825>
- Cetin, I. (2015). Defining recent femicide in modern Turkey: Revolt killing. *Journal of International Women’s Studies*, 16(2), 346-360.
- Costello, W. ve Buss, D. M. (2023). Why isn’t there more incel violence? *Adaptive Human Behavior and Physiology*, 9(3), 252-259.
- Costello, W., Daly, S. E., Sparks, B. ve Thomas, A. G. (2024). *More than Misogyny: The Merit of a Mental Health Perspective in Incel Research*. <https://doi.org/10.31219/osf.io/92fhr>
- Costello, W., Rolon, V., Thomas, A. G. ve Schmitt, D. P. (2023). The Mating Psychology of Incels (Involuntary Celibates): Misfortunes, Misperceptions, and Misrepresentations. *Journal of Sex Research*, 61(7), 989-1000. <https://doi.org/10.1080/00224499.2023.2248096>
- Costello, W., Whittaker, J. ve Thomas, A. G. (2024, April 8). Predicting Harmful Attitudes and Beliefs Among Incels (Involuntary Celibates): How Potent is the Black-Pill?. <https://doi.org/10.31219/osf.io/avhnf>
- Dobash, R. E., Dobash, R. P., Cavanagh, K. ve Lewis, R. (2004). Not an ordinary killer - Just an ordinary guy: When men murder an intimate woman partner. *Violence Against Women*, 10(6), 577-605. <https://doi.org/10.1177/1077801204265015>
- Dobash, R. E., Dobash, R. P., Cavanagh, K. ve Medina-Ariza, J. (2007). Lethal and Nonlethal Violence Against an Intimate Female Partner. *Violence Against Women*, 13(4), 329-353. <https://doi.org/10.1177/1077801207299204>
- Ellenberg, M., Speckhard, A. ve Kruglanski, A. W. (2023). Beyond Violent Extremism: A 3N Perspective of Inceldom. *Psychology of Men and Masculinity*. <https://doi.org/10.1037/men0000439>
- Flood, M. ve Pease, B. (2009). Factors influencing attitudes to violence against women. *Trauma, Violence, and Abuse*, 10(2), 125-142. <https://doi.org/10.1177/1524838009334131>
- Fontanesi, L., Marchetti, D., Cosi, G., Limoncin, E., Jannini, E. A., Verrocchio, M. C. ve Ciocca, G. (2024). What Does It Take to Make an Incel: The Role of Paranoid Thinking, Depression, Anxiety, and Attachment Patterns. *Depression and Anxiety*, 2024. <https://doi.org/10.1155/2024/5512878>
- Furl, K. (2022). Denigrating Women, Venerating “Chad”: Ingroup and Outgroup Evaluations among Male Supremacists on Reddit. *Social Psychology Quarterly*, 85(3), 279-299. <https://doi.org/10.1177/01902725221090907>
- Garcia-Moreno, C., Heise, L., Jansen, H. A., Ellsberg, M. ve Watts, C. (2005). Violence against women. *Science*, 310(5752), 1282-1283.
- Ging, D. (2019). Alphas, Betas, and Incels: Theorizing the Masculinities of the Manosphere. *Men and Masculinities*, 22(4), 638-657. <https://doi.org/10.1177/1097184X17706401>
- Gosse, M., Halpin, M. ve Maguire, F. (2024). Stochastic Gender-Based Violence: How Incels Justify and Encourage Sexualized Violence Against Women. *Violence Against Women*. <https://doi.org/10.1177/10778012241279816>
- Gracia, E. (2014). Intimate partner violence against women and victim-blaming attitudes among Europeans. *Bulletin of the World Health Organization*, 92(5), 380-381. <https://doi.org/10.2471/BLT.13.131391>
- Grunau, K., Bieselt, H. E., Gul, P. ve Kupfer, T. R. (2022). Unwanted celibacy is associated with misogynistic attitudes even after controlling for personality. *Personality and Individual Differences*, 199. <https://doi.org/10.1016/j.paid.2022.111860>
- Matter, D., Schirmer, M., Grinberg, N. ve Pfeffer, J. (2024). Investigating the increase of violent speech in Incel communities with human-guided GPT-4 prompt iteration. *Frontiers in Social Psychology*, 2. <https://doi.org/10.3389/frsps.2024.1383152>
- Moskalenko, S., González, J. F.-G., Kates, N. ve Morton, J. (2022). Incel ideology, radicalization and mental health: A

survey study. *Journal of Intelligence, Conflict, and Warfare*, 4(3), 1-28.

Renström, E. A. (2024). Exploring the role of entitlement, social dominance orientation, right-wing authoritarianism, and the moderating role of being single on misogynistic attitudes. *Nordic Psychology*, 76(2), 250-266.

Rouda, B. C. (2024). Towards a resentment-driven model of intergroup conflict: using the incel phenomenon to conceptualize resentment as the driving factor for ideologically motivated extremism. *Behavioral Sciences of Terrorism and Political Aggression*. <https://doi.org/10.1080/19434472.2024.2370770>

Rousis, G. J., Martel, F. A., Bosson, J. K. ve Swann, W. B. (2023). Behind the Blackpill: Self-Verification and Identity Fusion Predict Endorsement of Violence Against Women Among Self-Identified Incels. *Personality and Social Psychology Bulletin*. <https://doi.org/10.1177/01461672231166481>

Sakallı-Uğurlu, N. ve Türkoğlu, B. (2019). "Erkek" Olmak ya da Olmamak: Sosyal Psikolojik Açıdan Erkeksilik/Erkeklik Çalışmaları. *Türk Psikoloji Yazıları*, 22(44). <https://doi.org/10.31828/tpy1301996120190516m000014>

Sparks, B., Zidenberg, A. M. ve Olver, M. E. (2024). An Exploratory Study of Incels' Dating App Experiences, Mental Health, and Relational Well-Being. *Journal of Sex Research*, 61(7), 1001-1012. <https://doi.org/10.1080/00224499.2023.2249775>

Tajfel, H. ve Turner, J. C. (1979). An Integrative Theory of Intergroup Conflict. W. G. Austin ve S. Worchel (Ed.), *The social psychology of intergroup relations* (ss. 33-47). Brooks Cole.

Uzun, B. ve Tiryaki, S. (2024). The construction of hegemonic masculinity and misogyny by Turkish Incels on YouTube. *Gender, Technology and Development*, 28(3), 428-445.

Whittaker, J., Costello, W. ve Thomas, A. G. (2024). *Predicting Harm Among Incels (Involuntary Celibates): The Roles of Mental Health, Ideological Belief and Social Networking*.

Williams, D. J., Arntfield, M., Schaal, K. ve Vincent, J. (2021). Wanting sex and willing to kill: Examining demographic and cognitive characteristics of violent "involuntary celibates". *Behavioral Sciences and the Law*, 39(4), 386-401. <https://doi.org/10.1002/bsl.2512>